

Den kulturpolitiske betydning af Nabolands-tv

MOGENS JENSEN

Formand for Nordisk Råds Kultur- og uddannelsesudvalg

Nordisk samarbejde er vigtigt

Det er helt klart at jeg ikke synes man kan besvare spørgsmålet om den kulturpolitiske vigtighed af nabolands-tv, uden også sat svare på spørgsmålet om hvorvidt nordisk samarbejde i det hele taget er vigtigt, fordi de to ting hænger sammen. Hvis nordisk samarbejde, nordisk samforståelse er vigtig, så er nabolands-tv også vigtig. De to ting hører sammen. Jeg tror de fleste af os politikere der kommer fra de nationale parlamenter rundt omkring i de nordiske lande og selvstyreområder, vi finder jo selvfølgelig at det nordiske samarbejde er utroligt vigtigt. At vi er fem lande, tre selvstyreområder som rent faktisk er i stand til at samarbejde, som er i stand til at forstå hinanden, og egentligt ligner hinanden så meget på vores samfundsopbygning at det at udveksle ideer og konkrete politiske forslag – eller for den sags skyld initiativer – det er ligetil, og det foregår. At vi fem lande og tre selvstyreområder, selvom vi er så små hver for sig, rent faktisk har mulighed for at sætte en dagsorden, både i Europa men også ude omkring i verden, hvis vi står sammen i stedet for at stå alene, det har for os utrolig stor betydning. Og har vi eksempler på det? Ja, det har vi.

Det første eksempel er jo det vi kan kalde velfærdssamfundet. Man taler om den skandinaviske velfærdsmodel, og det handler jo om at vi har opbygget vores samfund på mange måder fælles. Fælles finansieret velfærd, uddannelse, transportsystemer, sundhed – der er vi meget ens. Det er en model vi sådan set forsvare sammen i Europa og ude i verden. Man taler også om den nordiske kulturmodel, der er lavet et stort forskningsprojekt omkring kulturen og kulturpolitikens udvikling i Norden, og der kan man direkte udlede en fælles nordisk kulturmodel, der blandt andet indebærer en stærk offentlig støtte til kunst og kultur. Det er gældende for alle lande at vi er små sprogområder, derfor er der stor offentlig støtte til kunst og kultur. Der gælder et armslængde princip, altså adskillelsen mellem de politiske beslutningstagere og så den kunst der bliver fremmet. Det er også unikt for de nordiske lande, der har vi et fælles udgangspunkt, som vi forsvare i Europa og ude omkring i verden.

Man kan også tage hele public service begrebet, public service definitionen har vi egentlig i de nordiske lande en meget ens udgave af. Så fælles er det unikt for den nordlige del af Europa og vores område, at det er public service medier der dominerer mediebilledet. Modsat størstedelen af Europa i øvrigt, hvor det er kommercielt tv der dominerer. Så der er altså en lang række fælles træk hvor vi kan sige: ja, det nordiske

samarbejde er vigtigt, det nordiske samarbejde er muligt og det har ikke kunne lade sig gøre, denne her udveksling af ideer, det her samspil har jo ikke kunnet lade sig gøre hvis ikke vi kunne hinandens sprog, hvis ikke vi umiddelbart kunne gøre os forståelige overfor hinanden.

Som vi har hørt her i dag så er der i hvert fald tre hovedting der betyder noget for den fælles sprogforståelse landene imellem: Det er skolen, hvor vi lærer hinandens sprog i skolen, det er bøger, litteratur der er tilgængelig på vores biblioteker rundt omkring i de nordiske lande, og endeligt blev der peget på tv og film – her lærer vi også hinandens sprog og vi lærer om hinandens samfundsopbygning. Jeg vil også sige for mit eget vedkommende, jeg tror næsten at jeg kan sige for den første sang jeg lærte at synge fra tv, den gik sådan her: *Här kommer Pippi Langströmp tjulla hey tjulla hey tjulla hop-sa-sa* – og det var altså før jeg lærte en dansk sang, i hvert fald ud fra tv-mediet.

Jeg tror det er vores nordiske samarbejdsminister i Danmark Bertel Haarder der har sagt – han siger det i den folder I har fået delt rundt dér: Pippi Langstrømpe og Matador har betydet meget mere for den fælles nordiske sprogforståelse, end alle Nordisk Råds sessioner tilsammen. Det passer selvfølgelig ikke vil vi sige os i Nordisk Råd, men der er ingen tvivl om at tv har kæmpe betydning. Det vi kan se hinandens tv-kanaler har en kæmpe betydning, også for den fælles sprogforståelse. Det har vi også bygget stærke systemer op omkring, vi har hørt det her i dag. Dels er der Nordvisions samarbejde, hvor vi har set eksempler her på Ørnen hvor det er direkte samproduktioner der gør, at vi får forskellige landes sprog, skuespillere og geografi ind i filmene.

Vi kender det også fra Nordisk Film og TV Fond som også er et program under Nordisk Råd, vi samproducerer film og også der i øvrigt tv-produktioner. Så vi har en række instrumenter til at fremme muligheden for at vise vores... lave samproduktioner, det er den ene vej at gå. Den anden er at vi også har adgang til uhindret at se hinandens kanaler, og det er jo det hele seminariet her handler om: hvordan kan vi styrke det.

Jeg lagde mærke til at sening af nabolands-tv faktisk har været stigende, der var rekord i 2006. Så det er jo ikke sådan at vi har et helt dårligt udgangspunkt selvom cifrene er små, men det skal jeg vende tilbage til.

Nordiskt TV-samarbejde og politisk vilja

Jeg føler og mener der er en kæmpe energi og synergi forbundet med det fælles nordiske samarbejde også når det gælder udveksling af tv-kanaler. Det er sproget, det er den fælles nordiske samfundsforståelse og det kræver at der på tv-området er et stærkt samarbejde. Så er der nogen der siger: Jamen, der er ikke så stor efterspørgsel på nabolands-tv, og nu fik vi ikke tallene her sådan direkte, det fremgik jo også tydeligt her – ja, cifrene er små, men hvad sammenligner vi så med? Hvis vi sammenligner med CNN, hvis vi sammenligner med Animal Planet, hvis vi sammenligner med nogle af de dér niche-kanaler, ja så står nabolandskanalerne faktisk stærkere, eller i hvert fald på niveau. BBC World alle de dér som man har travl med at putte ind i vores pakker, der kan nabolands-tv altså konkurrere. Så det er ikke set sådan i dét lys, at der ikke er en efterspørgsel efter nabolands-tv. Det handler faktisk om den politiske vilje.

I Nordisk Råd har vi arbejdet i mange år med det spørgsmål. Der har været mange modeller for hvordan man skulle forsøge at styrke det nordiske tv samarbejde. Der har i flere år været arbejdet på at etablere en nordisk tv kanal. Altså kunne man lave en

tv-kanal per satellit, hvor hele programfladen var samstykket af fælles nordiske public service kanaler. Det var en meget dyr løsning som man ikke var villig til at gennemføre – i hvert fald ikke politisk. Det har også været diskuteret om der var mulighed for at lave en fælles nordisk must carry kanal rundt omkring i de enkelte lande, og det har der indtil videre ikke været politisk vilje til. Men nu ser jeg – særligt med digitaliseringen af tv – at der kan skabes en mulighed for at der kan ske noget politisk. Det er også fortsat vores klare mål i Nordisk Råds Kultur- og Uddannelsesudvalg at kan vi være med til at påvirke situationen i de nationale parlamenter og regeringer derhen at vi får sat det her spørgsmål på dagsordenen, og faktisk får skabt politisk vilje til det samme som der er sket i Danmark, at man lovgiver omkring at nabolands kanaler skal indgå i udbuddet på de forskellige platforme. Nu er det i første omgang DTT i Danmark hvor vi fik det forhandlet igennem, som Erik var inde på det, at der skal indgå én nabolandskanal.

Jeg kan sige at vi var en række partier, som ønskede flere nabolandskanaler – eller vi ønskede tre nabolandskanaler – at det skulle være sikret. Men i de politiske forhandlinger, der var der nogle politiske modparter der ikke syntes at man overhovedet skulle pålægge gatekeeper og udbyde nabolandskanaler. Men vi holdt fast, og det blev så til en kanal, og de har så ad frivillighedens vej valgt at anvende tre, og det synes jeg er glimrende. Men det er kun på DTT, altså på jord nettet, bakke nettet eller mark nettet hedder det også.

Det kan vi se i Danmark at det er omkring 20 procent af seningen, langt den største del af seningen er jo over kabel-tv og med You See som distributør. De har ikke noget politisk pålæg, de har valgt selv at distribuere en lang række nabolandskanaler, men rent faktisk er det min opfattelse at man kan politisk godt beslutte, også til kabel-distributøren og sige at de skal, og det skal være en del af det udbud som de har. Det kan godt ske at man så vil forsøge at tage en sådan sag ned i EU-retten, ned ved EF-domstolen, men jeg vil mene med de bestemmelser der er gældende, de direktiver der er gældende på det her område, at man vil få ret til at stille krav til distribution af nabolandskanaler, fordi vi kunne definere det som værende i almenhedens interesse, i public service interesse, og det hører efter min opfattelse ind under public service definitionen, som hvert enkelt land faktisk har sin ret til selv at definere meget bredt.

En ting er om man kan gøre som vi har gjort i Danmark, at pålægge decideret distribution af en kanal, man kan også gøre det som vi også har gjort, vi har også pålagt DTT at de skal have en billig pakke og det var Jacob Hedebrink også inde på. Jamen sådan en pakke hvor kanalerne skal være billige, hvad er de billigste kanaler man kan få – jamen, det er jo stort set nabolandskanalerne. De er meget billige, idet der næsten kun er rettighedsafgift du betaler. Så det politisk at definere man skal have en billig pakke, der er også en måde hvorpå du fremmer muligheden for at sikre nabolandskanaler er til stede.

Der er forskellige barrierer af teknisk karakter MP2 og MP4, det skal jeg ikke gå ind i. Rettighedsspørgsmål, det har vi tit hørt – jamen, det kan ikke lade sig gøre for det er meget, meget besværligt at klarere rettigheder, hvis man gerne vil have adgang til nabolands-tv.

Det synes jeg også at der er blevet hamret en meget stor pæl igennem her i dag. Det er ikke noget problem hvis man vil dét her, så kan man hurtigt få lavet en aftale, og det er man fuldstændig klar til i rettighedsorganisationerne. Det system, det er på plads.

Som jeg har været inde på: EU-retten i forhold til det spørgsmål jeg selv stillede tidligere i dag. For mig at se er der ikke noget i EU-retten, der hindrer nogen af EU-landene i selv at definere deres nationale public service, selv at definere hvad de mener er i almenhedens interesse i forhold til det at sikre distribution, sikre must carry på nabolandskanalerne. Så den mulighed er der altså også.

Konklusioner

Så det korte af det lange i mit indlæg her er: Hvis vi vil sikre i alle de nordiske lande et stærkt modstykke, og man kan også sige et stærkt supplement til det kæmpe udbud af indhold der kommer fra USA, som er det dominerende på mediemarkedet, så mener jeg at vi har en fælles interesse i at styrke den nordiske indholdsproduktion, styrke den nordiske tv-produktion, styrke grundlaget og markedet bag det, og det gør vi bedst ved at sikre at der også adgang til den nordiske – det der så at sige er produceret på de nordiske indholdsplatforme rundt omkring i landene. Så det her er også en måde kulturpolitisk at give et endnu stærkere modspil til meget af det kommercielle indhold vi får fra USA. Sammenholdt med hvis vi også blev lidt bedre til at kigge lidt ned i Europa og tage produktioner fra nogle af vores europæiske søsterlande, så tror jeg at vi kunne få et noget mere spændende tv udbud i de nordiske lande.

Mit udgangspunkt er altså: vi kan hvis vi vil. Når transportpolitikere, trafikpolitikere i de her tider skal udtale sig så siger de: Ja, hvor der er vilje der er der vej. Jeg vil så som mediepolitiker sige: Jamen, hvor der er vilje, der er der altså også nabolandskanaler. Det er det jeg synes vi alle sammen skal gå ud og slå et slag for. Jeg giver klart håndslag på, at vi der arbejder med spørgsmålene i Nordisk Råd, vi vil gå med hele vejen i forhold til at presse på så meget vi kan at det her også kommer til at ske i de enkelte landes medielovgivning.